

3.6. De rationeel-empirische, regulatief-normatieve, relationele en beroepsethische dimensies van HGD

De uitgangspunten van HGD betreffen verschillende dimensies van diagnostiek (naar De Bruyn, 2001):

1. Rationeel - wetenschappelijk: diagnostiek wordt wetenschappelijk zorgvuldig uitgevoerd. Dit betreft zowel de procedures die de diagnost doorloopt als de vakinhoudelijke kennis die hij toepast.
2. Regulatief - normatief: diagnostiek is gericht op het veranderen van een ongewenste in een gewenste situatie of het verbeteren van de situatie rondom een leerling.
3. Relationeel: het diagnostisch proces verloopt in nauwe samenwerking met de leerling, leraren en andere onderwijsprofessionals en ouders/opvoeders.
4. Beroepsethisch: de omgang met deze betrokkenen verloopt volgens beroepsethische richtlijnen (beroepscode NIP, NVO en BIG).

De uitgangspunten van HGD hangen onderling samen (par. 3.9) en betreffen verschillende dimensies. In onderstaand schema staat aangegeven op welke dimensies de zeven uitgangspunten vooral betrekking hebben.

Uitgangspunten en dimensies van HGD	1. Doelgericht	2. Trans-actioneel kader	3. Onderwijs/opvoedings-behoefte	4. Leraren en ouders doen ertoe	5. Positieve aspecten	6. Samenwerken	7. Systematiek/transparantie
1. Rationeel wetenschappelijk:							
- procedureel	*					*	*
- vakinhoudelijk	*	*			*	*	*
2. Regulatief - normatief	*	*	*	*	*	*	
3. Relationeel	*		*	*		*	
4. Beroepsethisch				*		*	*

Het uitgangspunt '*HGD is doelgericht*' is zowel procedureel als vakinhoudelijk rationeel/wetenschappelijk én regulatief/normatief van aard. Een procedurele uitwerking is bijvoorbeeld de toepassing van het 'als-dan-principe' bij het selecteren van onderzoeksvragen. Een vakinhoudelijke richtlijn betreft de focus op factoren die veranderbaar zijn. Het regulatieve aspect komt tot uiting in de richtlijn dat het diagnostisch proces gericht is op adviseren. Het advies beoogt een problematische onderwijsleer- of opvoedingssituatie te veranderen in een niet (of minder) problematische situatie. Het bepalen van wat al dan niet een gewenste situatie is, vereist opvattingen over veranderbaarheid en over de gewenste richting waarin deze verandering moet gaan: het regulatief/normatieve aspect.

Het uitgangspunt '*het kader is transactioneel*' is vooral empirisch/vakinhoudelijk van aard, omdat het gebaseerd is op wetenschappelijk onderzoek: kinderen/jongeren ontwikkelen zich in wisselwerking met hun omgeving. Zowel de diagnostiek als de advisering richten zich inhoudelijk op de wisselwerking tussen factoren van kind/jongere, onderwijsleer- en opvoedingssituatie. Doel hiervan is de wisselwerking in deze situaties te begrijpen en de onderlinge afstemming te verbeteren. Daarom heeft dit uitgangspunt ook een regulatief/normatieve dimensie.

Het uitgangspunt '*onderwijs- en opvoedingsbehoeften van leerlingen staan centraal*' betreft regulatieve/normatieve aspecten, omdat het een wenselijke situatie nastreeft: wat heeft deze leerling nodig om een bepaald *doel* te behalen? Omdat deze behoeften samen met de leerling, leraar en andere onderwijsprofessionals en ouders in kaart worden gebracht, heeft dit uitgangspunt ook een relationele dimensie.

Het uitgangspunt '*leraren en ouders doen ertoe, evenals hun ondersteuningsbehoeften*' betreft drie dimensies. Leraren en ouders kunnen bijdragen aan het veroorzaken en/of in stand houden van een problematische situatie en dus ook aan het verbeteren van die situatie. Vandaar het regulatieve/normatieve element. Het verbeteren van de situatie op school of thuis vergt intensieve samenwerking met leerlingen, leraren en ouders en betreft derhalve de relationele dimensie.

Het uitgangspunt '*positieve aspecten zijn van groot belang*' is in eerste instantie empirisch/vakinhoudelijk van aard. Naast de problematische en risicofactoren bij kind/jongere en omgeving zijn er ook positieve en protectieve factoren. Daarnaast bevat dit

uitgangspunt een regulatieve/normatieve dimensie: wat is positief in een specifieke situatie? Met het benutten en versterken van de positieve aspecten beogen we een ongewenste situatie te veranderen in een meer gewenste situatie. De opvattingen van de diagnost, leerling, leraren en andere onderwijsprofessionals en de ouders over wat al dan niet positief en gewenst is, worden mede bepaald door hun persoonlijke waarden en normen.

Het uitgangspunt *'diagnosten werken samen met leerlingen, leraren en ouders'* betreft alle dimensies. Het betreft in de eerste plaats de relatie tussen de diagnost en direct betrokkenen en is daarmee vooral relationeel van aard. In de procedures van de intake-, onderzoeks- en adviesfase zijn richtlijnen opgenomen die een constructieve samenwerking bevorderen. Ook vakinhoudelijk is er voldoende empirische ondersteuning voor het gegeven dat samenwerken loont. Daarmee heeft dit uitgangspunt ook een wetenschappelijk/procedurele dimensie. Bij het veranderen van een ongewenste in een gewenste situatie werken diagnost, leerling, school en ouders intensief samen: welke veranderingen zijn voor een ieder wenselijk én haalbaar? Hiermee beoogt de diagnost hun opvattingen en aanpak zodanig te veranderen dat er een meer gewenste situatie rondom de leerling ontstaat. De richtlijnen behorend bij dit uitgangspunt zijn bovendien ontleend aan geldende beroepsethische richtlijnen, zoals die van het NIP (voor psychologen), de NVO (voor orthopedagogen) en de BIG (voor GZ-psychologen): de beroepsethische dimensie.

Het uitgangspunt *'HGD verloopt systematisch en transparant'* is vooral rationeel/wetenschappelijk van aard en betreft zowel procedurele als vakinhoudelijke aspecten. Voorbeelden van procedurele richtlijnen zijn: volg systematisch een stap-voor-stap werkwijze, redeneer consistent en transparant en benut kennis uit empirisch onderzoek. Voorbeelden van vakinhoudelijke richtlijnen zijn: hanteer gezaghebbende handboeken en empirisch onderzoek bij het formuleren van hypothesen, hanteer voldoende betrouwbare, valide en genormeerde onderzoeksmiddelen bij het toetsen van die hypothesen en betrek gegevens uit effectonderzoek bij het formuleren van aanbevelingen met argumenten voor en tegen. Omdat de procedures conform de beroepscodes zijn, heeft dit uitgangspunt ook een beroepsethische dimensie.